

Floda station. Foto: Jenny Sjödin

#8 Nya verktyg för stadsutveckling i stationsnära områden i praktiken

Webbinarienserien Förtätning på rätt spår arrangeras inom projektet *Urbana stationssamhällen - realisering av potentialer i stationsnära områden*. "Nya verktyg för stadsutveckling i stationsnära områden i praktiken", var ämnet för seriens åttonde tillfälle som ägde rum den 6 mars 2024.

Stadsutvecklingsprojekt i stationsnära områden är ofta komplexa och tidskrävande. Därför har en analys- och utvärderingsmetod med syfte att underlätta samarbetet mellan planerande aktörer på lokal, regional och nationell nivå utvecklats. I en serie av workshops som ingår i en fallstudie med tre stationsnära områden har metoden kombinerats med lokal kunskap om den fysiska platsens unika egenskaper genom olika samskapande metoder.

På detta webinarium presenterades lärdomar och preliminära resultat om hur det fungerar att använda den här typen av metoder i praktiken och vad de kan innebära för samarbetet mellan olika aktörer. Job van Eldijk, PhD, planarkitekt Ramboll och gästforskare Chalmers, inledde webinariet med att prata om utmaningarna med att utveckla stationsnära områden. Utmaningarna kan benämnas som "wicked problems", problem som kännetecknas av att motsägelsefulla och föränderliga krav. Det gör utveckling av

dessa områden komplext och tidskrävande. Projektets kombination av GIS-baserade verktyg tillsammans med samskapande metoder förväntas kunna bidra till att ta sig an denna typ av utmaningar.

Plats-Nod modellen

Analys- och utvärderingsmetoden som utvecklats består av Plats-Nod modellen samt Platsutvärderingsmetoden som båda bygger på GIS-analyser. Plats-Nod modellen kartlägger stationssamhällets potential genom att visa på det stationsnära områdets nodkvalitet, platskvalitet och plankapacitet. Nodkvalitet beräknas i detta fall utifrån antal tågavgångar per dygn, platskvalitet relateras dag- och nattbefolkning inom 1 km och plankapacitet visar på byggbar mark inom 1 km från stationen. Modellen eftersträvar balans mellan nodkvalitet och platskvalitet, vilket annars indikerar att platsen antingen är över- eller underexploaterad.

Platsutvärderingsmetoden

Platsutvärderingsmetoden används för att bedöma konsekvenserna av förtätning i stationsnära områden i relation till den lokala tillgängligheten. Metodens indikatorer grupperas inom fem olika teman:

- tillgång till kollektivtrafik
- tillgång till service
- tillgång till grönområden
- sammanlänkande stråk
- stationens plankvalitet

Job poängterade indikatorernas koppling till social hållbarhet och Agenda 2030 mål 11 Hållbara städer och samhällen. Resultaten från GIS-analyserna kan visas både i stapeldiagram och i kartor.

Utmaningar med metoderna

Anna Gustafsson, regionplanerare, Göteborgsregionen (GR) reflekterade kring utmaningarna med att skapa förståelse för den här typen av metoder i samskapande processer. Det krävs lyhördhet konstaterar hon, för att metoderna ska kunna komma till användning i olika dialoger mellan exempelvis regionen, Västtrafik och kommunen. Att med ett enkelt och anpassat språk kunna förklara den här typen av komplicerade underlag som innehåller mycket information, är en nyckelfaktor. På så sätt skapas bra förutsättningar för dialog mellan olika aktörer, och för att dra nytta av potentialen med metoden.

Mer information om Plats-Nod modellen och Platsutvärderingsmetoden finns att läsa i rapporten [Förtätning av stationsnära områden för god tillgänglighet: Utveckling av en analys och utvärderingsmetod](#).

Tillämpning i praktiken: Samskapande

Metoderna blir relevanta först när de används i praktiken i samspel mellan olika parter. I projektet har analys- och utvärderingsmetoden därför testats och vidareutvecklats i en samskapande process där de stationsnära områdena Stenungsund, Älvängen och Floda ingått som tre fall. Stöttar metoden planeringsprocesserna? Fungerar resultatet som beslutsunderlag?

För var och ett av de tre stationsnära områdena som ingått, har Plats-Nod modellen och Platsutvärderingsmetoden använts för en nulägesanalys av platsen i ett första steg. I nästa steg har olika scenarier för förtätning utvecklats genom en samskapande scenariometodik, och därefter analyserats och jämförts med stöd av de GIS-baserade metoderna. Baserat på jämförelse mellan de olika scenarierna har slutligen en så kallad framtidsbild för det stationsnära området skissats fram.

*Stationer ökar tillgänglighet och skapar potential för utveckling av samhällen. Webbinarieserien **Förtätning på rätt spår** vill ge en ökad förståelse för konsekvenser av förtätning av stationsnära områden med hänsyn till de globala målen för hållbar utveckling. De arrangeras av forskningsprojektet Urbana stationssamhällen – förtätning av stationsnära områden för god tillgänglighet i samarbete med Trafikverket. Chalmers Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik, Göteborgsregionen (GR), Byggteknik vid Högskolan Dalarna och Urbana och regionala studier vid KTH är samarbetsparter.*

Projektet finansieras av Trafikverket

Reaktioner från deltagarna

Utifrån intervjuer som är genomförda med workshopdeltagarna presenterade Job van Eldijk några reaktioner kring metoderna:

- Analyserna ger en verklighetsförankring till kommunala mål.
- Analyserna har potential för att skapa ökad förståelse hos politiker.
- Platsutvärderingsmetoden hjälper till att konkretisera kommunens krav i förhandling med Trafikverket.
- Metoderna genererar många kartor och diagram som inte alltid är lätta att förstå och tolka, mottagarens perspektiv är viktigt för att det ska bli användbart.
- Analyserna ger en helhetsbild av hur olika faktorer hänger ihop.
- Plats-Nod modellen kan underlätta förhandlingar på regional nivå.
- Analyserna ger insikt i de olika perspektiven i som finns i samhällsplaneringen och underlättar dialog mellan olika intressenter.

Slutsatsen så långt är att metoderna stöttar möjligheten till att bättre nyttja stationsnära områdens potential genom att bidra till ett bättre beslutsunderlag. Planeringsprocessen kan även förkortas genom ett ökat samarbete, då ökad förståelse gör det enklare att hitta gemensamma lösningar. Vikten att hur metoderna presenteras för att kunna användas stegvis är även viktigt. Anna Gustafssons slutreflektion kring samskapande var att det krävs tillit och mod för att skapa innovation.

Webbinarium #8

Nya verktyg för stadsutveckling i stationsnära områden i praktiken

Dag och tid

6 mars 2024, kl. 9.00-10.00

Föreläsare

Job van Eldijk, PhD, planarkitekt Ramboll, gästforskare Chalmers och Anna Gustafsson, regionplanerare, Göteborgsregionen (GR)

Läs mer

Rapport: [Förtätning av stationsnära områden för god tillgänglighet - Utveckling av en analys- och utvärderingsmetod](#)

Övriga webinarier i serien

Ta del av inspelningar och dokumentation från tidigare webinarier på [Urban Futures hemsida](#).

Kontakt

Sanna Isemo, projektledare, Urban Futures, sanna.isemo@wexusus.se.

